

KOMMENTAR

Vi skal bygge den kollektive kapitalen

Atle Teksum
Fung. Utdanningsdirektør,
Fylkesmannen i Hedmark

Anne Cathrine Holth
Utdanningsdirektør,
Fylkesmannen i Hedmark

I Norge har kommunereformen preget politikken på lokalt nivå det siste året. Fra nasjonalt nivå har målet med kommunereformen vært å sikre gode og likeverdige tjenester til innbyggerne i lang tid fremover. Å sikre disse gode og likeverdige tjenestene er utfordrende for Skole-Hedmark.

Hedmark fylke teller 22 kommuner som varierer fra 1305 innbyggere til drøyt 34 000 innbyggere. Det nasjonale arbeidet med kommunereformen går mot slutten. Regjeringen har hele tiden tydelig sagt at frivillighet skal være gjeldende i dette arbeidet, og det fører til at det mest sannsynlig vil være 22 kommuner også etter at reformarbeidet er gjennomført.

Barn og unge i disse 22 kommunene skal få et tilbud som er like godt uansett hvilken kommune de bor i. Det er utfordrende. Hver kommune skal eksempelvis handle etter 312 rundskriv knyttet til skole eller barnehage, uansett om det er flere titalls tusen innbyggere eller om det bare er 1305.

Kommunen skal få elevene gjennom skolen på en måte som betyr at de både fullfører og består videregående opplæring. Det betyr at kommunene må lykkes i sitt pedagogiske utviklingsarbeid, uansett om det er ti ansatte i en oppvekstavdeling, eller om det er én ansatt som skal være både rektor og skolesjef.

Det også er utfordrende. Derfor har Hedmark stilt spørsmålet om hvordan vi best mulig kan bygge vår kollektive kapasitet.

«En ska itte setta seg og vente på å få det bra, en skal hjelpe tel det en kæinn for å få væra med på livet», skrev Alf Prøysen i «Visa fra livet» i «Jinter je har møtt».

For å bygge den kollektive kapasiteten er vi avhengige av at alle hjelper til det de kan for å gjøre elevene bedre rustet til livet, enn det tilfellet har vært i Hedmark frem til i dag.

Det gjør seg ikke selv. Norge er forvaltningsmessig bygget opp slik at institusjonen Fylkesmannen er statens representant i et fylke. Vi er blant annet gitt et særlig samordningsansvar – i tillegg til at vi gjennom vår instruks er bedt om å iverksette og gjennomføre de tiltak som er påkrevet.

Status er at Hedmark på alle nasjonale målinger gjør det nesten like dårlig som det norske herrelandslaget i fotball, det vil si at vi befinner oss på nedre halvdel av tabellen.

Vår reise, med utgangspunkt i at vi må få 1 + 1 til å bli mer enn 2, begynte på mange måter på tankestatiet

for fire år siden. Etter det har samtlige kommuner bidratt til å utvikle en tenkning, hvor vi bruker begrepet *Kultur for læring*.

Dette begrepet bruker vi på tre måter.

- **Det er et mål.** I Hedmark må vi forbedre kulturen for læring. Vi må få barn og unge til å bruke mer tid på det som fører til den læringen som er nyttig for dem.

- **Det er en arbeidsform,** som på mange måter handler om å utsette en sektor for felles faktorer. Alle aktuelle parter i fylket skal arbeide analytisk og reflekterende med de samme temaene til samme tid. Vi skal arbeide for å anerkjenne hverandre i et reelt samarbeid i stedet for å drive parallell aktivitet. Det skal føre til stadig ny refleksjon rundt viktige temaer i fylket, og konkrete tiltak vil bli utviklet i tråd med behovene som dukker opp. Dette er organisert gjennom et forum som kalles Oppvekstforum, som forholder seg til svært få, men komplekse og store saker.

Så handler det om det som virkelig skal gjøre at 1 + 1 blir mer enn 2, et *FoU-prosjekt* i tett samarbeid med Høgskolen i Hedmark, ved Senter for praksisrettet utdanningsforskning. Samtlige kommuner i fylket vil delta i prosjektet, hvor målet er å bedre skoleresultatene i Hedmark. Tanken bak FoU-prosjektet er å forene alle gode krefter, i erkjennelsen av at demografien i Hedmark varierer. Tiltakene de enkelte kommunene benytter seg av i dag, er ofte fragmenterte deler av noe større. Det kreves både kapasitet og kompetanse for å nyttiggjøre seg dette slik at det settes inn i en større kontekst. *Kultur for læring* er den konteksten.

Fylkesmannen opplever ofte at lovverk ikke snakker sammen. Vi opplever også at kommunen ikke snakker sammen med seg selv. Det ser vi når vi får kompliserte klagesaker som involverer flere sektorer i samme kommune.

Vår refleksjon har derfor blitt: Hvorfor oppleves alle gode tiltak som loddrette streker? Hva skal til for at disse gode tiltakene skal oppleves som vannrette streker som virker sammen? Hva skal til for at alle blir med på livet ved å hjelpe til det de kan?

Refleksjoner som denne er det viktig å ta sammen med den gode naboen. Vi opplever altfor ofte at nettopp det å reflektere og analysere er sårbart i små administrasjoner. På mange måter handler det om å holde hodet over vann. Det vil si å forvalte de 312 rundskrivene. Det betyr at det er en naturlig strategi hver gang en hører noen andre prate, å tenke over hvordan det som blir sagt, kan gagne meg og min kommune. Resultatet av det er fortsatt tro på isolerte punktinnsetser, fordi de bedrer akkurat det de skal bedre.

I Hedmark tror vi ikke på dette. Dosent Øyvind Glosvik ved Høgskolen i Sogn og Fjordane illustrerer saken gjennom spørsmålet: *Hva er det som skaper en hånds funksjonalitet?* Svaret på det er like opplagt som det er vanskelig. Det er *mellomrommene* mellom fingrene som skaper håndens funksjonalitet. Oversatt til skole kan vi si at fingrene er alle tiltak kommuner holder på med. Det som sikrer at tiltakene gir effekt, er at takt, tillit og relasjoner fyller mellomrommene. Lykkes vi med å få dette på plass, blir 1 + 1 mer enn 2. Eller sagt med andre ord: Da har en sammen skapt moment til å gå i en bestemt retning med en bestemt hastighet.

Kanskje er det her vi har det største vekstpotensialet vårt i Norge? Tør vi bruke mellomrommene på en annen måte enn vi har gjort hittil?

Vårt svar, på vegne av Hedmark, er at vi skal bevege oss i mellomrommene. Vi skal bygge den kollektive kapitalen. Det skal vi gjøre med noen kloke ord av George Bernard Shaw, vinner av Nobels litteraturpris: Hvis du har et eple og jeg har et eple, og vi bytter, har vi fortsatt ett eple hver. *Hvis du har en idé og jeg har en idé og vi bytter, har vi plutselig to idéer hver.*